

FOCUS

BEN VAN GELDER
OVER KERKORGELS

FOTO GOVERT DRIESSEN

'Door zo'n
machtig
orgel
word je
gedragen'

'Saxofoon versus kerkorgel voelt als David versus Goliath. Maar het mengt goed en speelt een stuk comfortabeler voor een saxofonist dan je zou denken. Je wordt door zo'n machtig orgel gedragen. En door de akoestiek in een kerk klinkt de sax lang door, alsof er lijm tussen de noten zit. Dan is het voor een saxofonist haast alsof je akkoorden kunt maken.'

Op zijn nieuwe album *Manifold* laat jazzsaxofonist en componist Ben van Gelder (34) zijn fascinatie voor het kerkorgel horen. Als student op het Conservatorium van Amsterdam was hij al onder de indruk van het orgel dat twee verdiepingen beslaat. Nog steeds - inmiddels is hij er al lang docent. Maar pas met de Britse jazztoetsenist en organist Kit Downes in Het Orgelpark, een concertzaal met vele soorten orgels in Amsterdam, ontvlamde zijn componeervuur. Met een octet van vier blazers, drums, bas, saxofoon plus Downes op het orgel gaat Van Gelder op tour langs Nederlandse en Duitse kerken.

„Ik heb mezelf helemaal in de orgelwereld ondergedompeld, een nogal steile leercurve. Kit heeft me veel uitgelegd. In Het Orgelpark leerde ik over hoe ze kunnen klinken en wat er aan technische snufjes bestaat. Dat was overweldigend.

„Steeds weer ben ik terugggegaan naar Het Orgelpark om er te werken. Midden in de concertzaal staat een console vol techniek waarmee je verschillende orgels tegelijk kunt bespelen. Dat is op zichzelf al bijzonder, maar het maakt voor jazz en geïmproviseerde muziek ook het verschil dat de organist niet ergens verstoep zit, en

zo deel uit kan maken van het ensemble.

„De uitdaging is dat niemand ondergesneeuwd raakt. Het orgel is op zichzelf al een soort orkest. En haal je het orgel weg, dan valt er meteen een groot gat. Als componist moet je dus de dynamiek in de gaten houden. Het orgel is bovendien langzaam bewegend met vertraging in de noten. Dat leent zich niet voor snelle muziek.

Aards en menselijk

„Op *Manifold* vormen mijn vier blazers een soort blazerskoor voor de poëtische zang van Fuensanta Mendes. De stukken hebben rubato delen, vrij in tempo, maar er is meestal een puls. Dan speelt de drums met een droger geluid. Met bekens in de kerk wordt het een geluidsbrij. Maar ik wil ook omarmen dat het soms ontspoort. Dat je als luisteraar even niet weet wat boven of onder is.

„Of het jazz is? Niet per se. Er is zeker improvisatie, maar ook klassieke invloeden. Neem het solowerk van Olivier Messiaen. Even kleurrijk als melodieuw.

„Orgelmuziek wordt vaak geassocieerd met kerkelijke muziek: vroom, één klankkleur, strikt, donker, verheven. Ik heb geen religieuze achtergrond. Ik associeer het orgel met aards en menselijk. De muziek van *Manifold* zie ik als een herinnering aan wat ons als mensen bindt.’

Concerten vanaf 6/5 in Het Orgelpark, Amsterdam. Het album *Manifold* komt 16/6 uit. Info: benvangelder.com

Amanda Kuyper